

Maatschap en aanwasbeding: opletten voor eenhoofdigheid

Vermogen- Jaargang 28 - n° 8 - 2 juni 2025

Een wettelijke aanwas of een aanwasovereenkomst gecombineerd met een maatschap kan een bijkomende bescherming bieden ten aanzien van de langstlevende vennoot. Biedt deze planningstechniek daadwerkelijk de beoogde juridische stabiliteit of creëert ze net bijkomende onzekerheden bij het overlijden van een van de partners? Hoe kunt u de mogelijke negatieve gevolgen vermijden?

Maatschap.

De oprichting van een maatschap is een veelgebruikte planningstechniek om bij een schenking de controle en zeggenschap over het vermogen af te splitsen en te organiseren. U kunt (samen met uw echtgenoot) het gewenste deel van uw vermogen inbrengen in een maatschap. Om de zeggenschap daarover te waarborgen, kiest u er als schenker het best voor om minstens één aandeel in volle eigendom of vruchtgebruik aan te houden, waardoor uw positie als statutaire zaakvoerder van de maatschap gevrijwaard wordt.

Voorwaarden.

Een maatschap is aan weinig dwingende regels onderworpen. Een van de minimumvoorwaarden om een maatschap rechtsgeldig op te richten en in

stand te houden is het principe van meerhoofdigheid: er moeten, zowel bij de oprichting als nadien, steeds minstens twee vennoten zijn. Zodra de maatschap maar één vennoot heeft, wordt ze van rechtswege ontbonden: een post-factumrechtzetting is niet mogelijk.

Aanwas.

Een aanvullende en wederzijdse waarborg om de controle en zeggenschap over het vermogen binnen de maatschap op lange termijn te waarborgen tussen vennoten, is het opstellen van een beding van aanwas. Bij het overlijden van de eerststervende komt diens aandeel in volle eigendom of in vruchtgebruik daardoor toe aan de langstlevende. Is er sprake van een gelijke levensverwachting en een gelijkwaardige inleg, dan is er in principe geen schenk- of erfbelasting verschuldigd wanneer het beding uitwerking krijgt. Bovendien blijft de aanwas ook buiten het bereik van de erfrechtelijke aanspraken (inbreng, inkorting) van de erfgenamen. De wet voorziet sinds de invoering van het nieuwe goederenrecht op 1 september 2021 bovendien in een wettelijke aanwas van vruchtgebruik ten voordele van de langstlevende (art. 3.141 BW), dus zelfs als er geen aanwasovereenkomst werd gesloten tussen de vruchtgebruikers.

Vruchtgebruik.

De situatie is minder evident wanneer elke ouder de helft van het vruchtgebruik verkrijgt en de blote

eigendom aan de kinderen toekomt. Hebben de ouders onderling een aanwasovereenkomst gesloten over deze aandelen, dan gaat bij het overlijden van de eerststervende echtgenoot het vruchtgebruik over naar de langstlevende echtgenoot. Die laatste verkrijgt bijgevolg de totaliteit van het vruchtgebruik en dus ook alle daarbij horende stem- en winstrechten. Betekent dat ook dat de maatschap eenhoofdig is, met de ontbinding ervan tot gevolg? Vanuit goederenrechtelijk standpunt kan worden betoogd dat deze situatie geen problemen oplevert, aangezien er nog steeds twee vennoten zijn die (een deel van) de eigendom over de aandelen bezitten. Vanuit vennootschapsrechtelijk oogpunt zou echter wel kunnen worden gesteld dat alle lidmaatschapsrechten bij slechts één persoon komen te liggen, die daardoor enige vennoot is. Daaruit rijst aldus de vraag of deze situatie leidt tot de eenhoofdigheid (en dus van rechtswege tot de ontbinding) van de maatschap. Om discussies hier rond te vermijden, is het daarom aangeraden om de kinderen al bij de oprichting van deze vennootschapsvorm, of op een later moment, bv. door afstand van vruchtgebruik, minstens één aandeel in volle eigendom toe te kennen. Zo blijft er bij het overlijden van een van de ouders en de werking van de aanwas zonder twijfel een meerhoofdige maatschap bestaan.

Volle eigendom.

Komen de aandelen van een maatschap elk voor de helft in volle eigendom toe aan twee echtgenoten en sluiten zij daarover een aanwasbeding, dan leidt dat opnieuw tot verdeelde meningen. Er kan worden opgevat dat een dergelijk beding een onverdeeldheid op de aandelen creëert, waardoor de eenhoofdigheid van de maatschap al tijdens het leven van de vennoten ter discussie staat. Om alle onzekerheden uit de weg te gaan, wordt daarom aanbevolen om het aanwasbeding zodanig te formuleren dat elke vennoot minstens één

aandeel buiten deze overeenkomst houdt. Daarbij is het risico op eenhoofdigheid op korte termijn geweken. Bij het overlijden van de eerststervende echtgenoot erft de langstlevende echter ook alle stemrechten en het recht op de inkomsten. Daarom is het aangeraden om opnieuw, vóór het overlijden van een vennoot, minstens één aandeel in volle eigendom aan de kinderen te laten toekomen.

Intentie.

Allesbepalend voor de uitvoering van de familiale planning is de bedoeling van de ouders-vennoten. Wanneer een van hen wegvalt en hun wens erin bestaat dat de maatschap blijft voortbestaan, bv. zolang de langstlevende ouder-vennoot betrokken blijft, is het raadzaam om elke discussie over de automatische ontbinding uit de weg te gaan en er proactief op in te spelen bij het opstellen van de aanwasovereenkomst overeenkomstig het bovenvermelde.

› De combinatie van de oprichting van een maatschap met het opstellen van een aanwasbeding is een veelgebruikte strategie in de familiale vermogensplanning, die de positie van de langstlevende echtgenoot-vennoot beschermt na het overlijden van de eerststervende echtgenoot. Het vereist echter ook de nodige omzichtigheid. Om discussies over de mogelijke eenhoofdigheid en bijgevolg de ontbinding van de maatschap te voorkomen, is het raadzaam om het zekere voor het onzekere nemen. Het is daarom aangeraden om bij de oprichting of op een later moment, maar vóór het overlijden van een ouder-vennoot, minstens één aandeel in volle eigendom toe te wijzen aan bv. Uw kinderen of een derde. Goede planning voorkomt op die manier juridische onzekerheden en waarborgt desgewenst de voortzetting van de maatschap op lange termijn.

Tim Roovers en Mirte Stroobants,
Vennoot-advocaat en advocaat bij Sansen
International Tax Lawyers